

Mire Steinbuch

Prijetno vzdušje
na neuradnem
praznovanju
120-letnice Češke koč
Foto: Mire Steinbuch

Uroče sonce, praška šunka in plzensko pivo

120-letnica Češke koč

Češko koč (česká chata), 1542 m, je pod ostenjem Grintovca, na Spodnjih Ravneh nad Jezerskim, zgradila Češka podružnica SPD v Pragi, ki so jo ustanovili 24. junija 1897. Izdajala je svoj mesečnik *Alpský vestník*, ki je imel stalno rubriko, v kateri so pisali tudi o turistik in alpinizmu v slovenskih gorah. Kočo so zgradili v enem letu in jo odprli 26. julija 1900. Zgrajena je v slogu češke kmečke hiše s streho s skodlami in polkrožnim strešnim zaključkom, ki se razlikuje od običajnih iz tistega časa.

Da je gradnja uspela, imajo največ zaslug predvsem častni občan Jezerskega Johannes Frischau, načelnik Savinjske podružnice SPD Fran Kobek, stavbni svetnik iz Prage A. Lando, deželni poslanec in župan na Jezerskem Franc Muri ter arhitekt I. Podhrajský iz Prage. Sprva so nameravali koč postaviti na Zgornjih Ravneh, a so po ogledu terena zaradi nevarnosti plazov gradnjo modro prestavili na Spodnje Ravne. Na mestu bodoče koč so posekali več macesnov in njihov les uporabili za gradbeni material. Po obnovljeni poti so s Štularjeve planine na

Spodnje Ravne znosili okoli 3000 desk, 15.000 skodel, opeko in drug gradbeni material.

Zaradi posebnega odnosa lastnika, to je občine Jezersko, je koč ostala praktično neokrnjena in povsem ohranjena. Za to je zaslužna tradicija Jezerskega, kjer so odgovorni do dediščine, saj tu ljudje živijo v petsto let starih obnovljenih kmečkih hišah. Na Jezerskem ljudje uporabljajo stare hiše, jih prenavljajo in ohranjajo. Gre za odnos, ki se ga ne da doseči s prisilo. Čehi so v Sloveniji zgradili tri koč, na Spodnjih Ravneh je edina, ki je preživela vojna leta. Na tem

območju so Čehi naredili in markirali nekaj poti in izdali več planinskih vodnikov po slovenskih gorah. Dolgoletni oskrbnik koč je družina Karničar; Andrej Karničar, ki je v njej gospodaril štirideset let, je bil zame primer najboljšega oskrbnika.

Na Zavodu za varovanje kulturne dediščine že nekaj časa načrtujejo vpis Češke koč v register nepremičninske kulturne dediščine.

Uzpon

Malo po osmi uri sem pripeljal na parkirišče. Takoj mi je bilo jasno, da bi se moral od doma odpeljati vsaj uro prej, saj je bil prostor že natrpan s pločevino. Obrnil sem in zapeljal v smer prihoda. Prežal sem na prostorček ob levi ali desni strani ceste, kamor bi stisnil svoje vozilo. Odločil sem se ozek pas med mogočno smrekovo in že parkiranim avtomobilom. Odkar sem na Korziki po centimetrickih zrinil najin avto v na prvi pogled prekratko luknjo v vrsti stoječega prometa in me je žena občudujoče pohvalila, sem postal bolj samozavesten. Nisem pa računal na visoko korenino, ki mi je preprečila idealno umestitev, zato je zadnje kolo ostalo na robu cestišča, vendar prometa ni oviralo. V to sem se prepričal, ko so kar trije peljali mimo, a ni nihče zatrobil, zmajal z glavo ali si s kazalcem zavrtel v sence.

S parkirišča se je v majhnih presledkih vila dolga procesija planinskega življa vseh starosti, velikosti in spolov. Tu ne grem na Češko, ni šans. Pomislil sem na Štuvarjevo *pvanino*, čez katero smo nekoč sestopili, tam bo bolje.

Ni čudno, da ta pot ni tako obljudena. Takoj ko zapustiš makadamsko cesto, te neogretega čaka dolg brutalen klanec. Počasi sem sopihal navzgor, ko za seboj zaslišim živahno čebljanje v češčini. Ti imajo pa sape na pretek. 'Ti' sta bila samo dva, ki sta pribrzela mimo in odbrzela naprej. Uspelo mi je videti, da ima *holka*¹

spodnje okončine podobne dolgonogi naturalizirani slovenski atletinji Merlene Ottey. Zgovorni *chlapec*² sicer ni imel takšnih odlik, a ji je kljub gostobesednosti tesno sledil. Potem se vse do koč ni zgodilo nič zanimivega.

Dogodek

V počastitev visokega jubileja je organizacijski odbor tokrat, za razliko od 115-letnice, pripravil neuradno srečanje. Brez ozvočenja so spregovorili oba glavna organizatorja prireditve ter povabljeni gostje. Najprej je stoječe ter na klopih in skalah sedeče planince pozdravila oskrbnica koč in soorganizatorica prireditve Karmen Karničar:

"Dober dan in dobrodošli vsi, še posebej prijatelji s Češke, katerim se moramo zahvaliti, da imamo še danes tukaj našo najlepšo slovensko koč. To je najprijaznejša koč v Sloveniji – govorim o koči kot taki, ne o sebi. (*Razlegel se je smeh.*) Koča, o kateri vsak drugi

Oskrbnica Češke koč Karmen Karničar v uvodnem nagovoru s kamnitega podija pozdravlja prisotne. Foto: Mire Steinbuch

¹ (češ.) dekle.

² (češ.) fant.

Govornike sem prosil, naj za *Planinski vestnik* odgovorijo na eno samo vprašanje:

Kakšen pomen ima po vašem mnenju 120-letno prijateljstvo med češkimi in slovenskimi planinci, med PD Jezersko in Klubom čeških turistov?

Viki Grošelj: "Veliko večji, kot sem kdajkoli mislil. Na pobočjih nad Češko koč sem v 60. letih prejšnjega stoletja začel svojo gorniško kariero. Pozneje sem bil s Čehi in njihovo kulturo neločljivo povezan, nenazadnje tudi z njihovim alpinizmom in vsem, kar počnejo. Čehi so simpatičen

soroden slovanski narod, kar pa me še dodatno veže tako na njihovo nacija kot na Češko koč in češko-slovensko prijateljstvo, je gonilna sila, spiritus agens teh druženj gospod Ladislav

Jirásko. Izjemna osebnost, poznamo ga tudi po alpinističnem festivalu v Pragi, ki ga je on ustanovil. Vso svojo energijo vlaga v to, da bi se Slovenci in Čehi znali podružiti in skupaj poveseliti, kajti če kdo, imata ta naroda res izjemno tradicijo. Tisti, ki ne poznajo preteklosti, tudi prihodnosti nimajo. Zato vedno in za vselej na slovensko-češko prijateljstvo."

Martin Šolar: "Planinska zveza je ponosna na to dolgotrajno prijateljstvo in češko pomoč v tedanjem narodnobudilskem

delovanju Slovenskega planinskega društva, ki se je borilo z nemškimi planinskimi društvi. Čehi so bili pomembni podporniki. Prav je, da se spomnimo teh pomnikov. Treba je priznati, da je planinsko društvo na Češkem, ki je član PZS, naša pomembna izpostava na tujem, s katero

Radek Jaroš si je prislužil dve kroni, himalajsko in svetovno. Foto: Mire Steinbuch

Spominsko obeležje Kluba čeških turistov ob 100-letnici Češke kočice Foto: Mire Steinbuch

gost pove, da se v njej počuti kot doma pri stari mami; predvsem zaradi desk iz starega lesa, ki širi svojo toplino. Upam, da tudi osebje doprinese k dobremu počutju. Srečno."

Potem se je oglasil Ladislav Jiráško, glavni organizator, ki je rekel, da bo govoril češko, da ga bo razumelo 25 planincev s Češke, v slovenščino bo prevajal uslužbenec češkega veleposlaništva v Ljubljani, gospod Beneš. Svet je pa res majhen. Izkazalo se je, da je gospod prevajalec zgovorni mladenič iz dirkaškega dua, ki me je prehitel na dostopu. Gospod Beneš je prosil za razumevanje, ker slovensko še ne govori dobro.

Ladek Jiráško: "Danes smo zelo navdušeni, ker smo se v tem posebnem času lahko srečali tukaj pri stari dami, ki praznuje 120 let. Z vašimi kraji sem povezan od 70. let prejšnjega stoletja; pred tremi leti smo v Pragi oživili Češko podružnico Slovenskega planinskega društva, ki so jo ustanovili naši dedje. S Karmen sva skupaj s Češko kočico, z agencijo Alpy in Češko podružnico SPD organizatorja tega srečanja. V čast si štejeva, da so danes tu prisotne nekatere velike osebnosti slovenskega in češkega planinstva in alpinizma.

Današnje srečanje je neuradno, brez programa. Gospod Ondřej (njegov sin, op. p.) je glavni za plzensko pivo in praško šunko, meni pa dovolite, da predstavim osebnosti, o katerih sem govoril: podpredsednik Planinske zveze Slovenije Martin Šolar, podpredsednik Kluba čeških turistov Ivan Press, alpinist Viki Grošelj, nosilec krone sveta (najvišje gore na vseh celinah), češko stran predstavlja alpinist Radek Jaroš, nosilec himalajske krone (vseh 14 osematisočakov) in krone sveta, pomembna oseba je tudi mladi lokalni general, župan Jezerskega Drejca Karničar."

Martin Šolar: "Rekel bom samo – dober dan vsem skupaj. Zelo sem vesel, da Ladek, domačini, planinsko društvo in Jezerjani pripravljajo ta srečanja. Planinska zveza je ponosna, ker tu stoji ena najstarejših koč. Kot veste, smo lani praznovali 125 let prve kočice v Sloveniji, Orožnove kočice pod Črno prstjo. Namen je, da hodimo v gore in se znamo na pravi način družiti in vedno spoštovati gore. Torej, dobrodošli tukaj." Ivan Press, podpredsednik Kluba čeških turistov: "Dobry den, pozdravljam vas v imenu Kluba čeških turistov in njegovega predsednika gospoda Vratislava

zelo dobro sodelujemo. Spomeniki, kot sta Češka in Orožnova kočica, nam morajo biti zgled. Planinstvo je široka dejavnost, ni samo hoja v hribe in dobro počutje, ampak je tudi planinsko gospodarstvo, ki s kočami in potmi primerno prispeva k temu, kar danes turizem doživlja v naših gorah."

Drejca Karničar: "Ne morem mimo zgodovine in moram poudariti, da so ravno Čehi v turističnem smislu odkrili Jezersko. Ko so bili v toplicah v Beli nad Železno Kaplo, so začeli čez Jezerski vrh prihajati k nam, k jezeru. Takrat, konec 19. stol.,

se je začelo Jezersko turistično prebujati. Češka podružnica SPD bi lahko zgradila kočico kjerkoli v slovenskih gorah. V igri je bilo veliko lokacij, a so se odločili, da jo postavijo pod Grintovcem. Do propada monarhije je bila povezava izjemno živa, potem je zamrla. Za Jezersko so češki gostje zelo pomembni. Med tujimi so na 3., 4. mestu; to velja za celotno Jezersko, ne samo za Češko kočico. V zadnjem desetletju je to posledica res dobrega sodelovanja, tudi s festivalom za gorniške in *out-door* aktivnosti, ki ga Jiráško vsako leto organizira v Pragi. To je ciljna publika, ki jo ves čas vabimo. S tem smo privabili tudi Slovensko turistično organizacijo, v kratkem bo na Češkem velika kampanja STO. Poleg prepoznavnosti doline Soče in Triglava skozi ikono Češke kočice postajajo za Čeha vedno bolj prepoznavne tudi Kamniško-Savinjske Alpe. Presenečeni so nad tem, kaj lahko dobijo v slovenskih Alpah oziroma kaj jih

*Chváta*la. Naš klub zelo ceni planince iz preteklosti, zlasti gospoda dr. Karla Chodounskýga, ki je bil idejni vodja in glavni pobudnik ustanovitve Češke podružnice SPD. Hvala gospodu Jirásku, da tako dolgo povezuje Česko in Slovenijo in je leta 2017 obnovil Česko podružnico SPD. Posledično češki planinci prihajajo v kočo kot pomoč Karmen Karničar. (Trenutno pomagata dve češki planinki, izmenjave so tedenske. Op. p.) Organizirali smo tudi zbiranje denarja za Česko kočo. Lahko vam povem o češkem planincu, ki je pred 14 dnevi umrl, a je pred smrtjo koči daroval sto tisoč čeških kron. Češki koči želim še dolgo življenje in da bi se ljudje radi vračali. Hvala in dobrodošli."

Viki Grošelj: "Vsi lepo pozdravljeni. Meni je češka dežela zelo pri srcu, zelo cenim njene državljane. Med tistimi, ki jih najbolj, je moj dolgoletni prijatelj Ladek Jirásko, ki ga posebej pozdravljam in se mu zahvaljujem za sodelovanje. Zaradi njega še toliko raje sodelujem pri tej zadevi. Upam, da se vidimo tudi za 130-, 140- in 150-letnico. Jaz bom tu, pridite tudi vi."

Ladek Jirásko: "Viki je bil v prvi delegaciji PZS, ko je pri nas kraljeval še komunizem in nismo mogli potovati. To je bilo leta 1986, v njej so bili Drago Kozole, Franček Vogelnik in Mirko Fetih. Takrat je bilo naše prvo uradno srečanje."

Radek Jaroš: "Poznam veliko zelo dobrih slovenskih alpinistov. Vikija nisem srečal v Sloveniji, ampak v Nepal. Čestitam slovenskim alpinistom, ki so zelo profesionalni. Ta kočica je na odličnem mestu in pomembna povezava s Česko republiko. Prepričan sem, da bo služila svojemu namenu še 150 let in da se bomo še srečali."

Ladek Jirásko: "In zdaj finale – Drejc, prosim."

Drejc Karničar: "Hvala lepa. Naj nadaljujem v slogu največjih himalajcev Češke in Slovenije, Radeka in Vikija, da bom ob 150-letnici še vedno poleg. A tudi če ne bom, v tem času snemamo film, tako da bodo lahko tudi rodovi za nami ohranili spomin na to čudovito kočico s tradicijo. Velike zasluge pri tem, da Čehi še vedno množično prihajate k vaši koči, ima Ladek Jirásko, ki se mu ob tej priložnosti iskreno zahvaljujem

*Štularjeva planina
Foto: Mire Steinbuch*

in upam, da bomo tako uspešno sodelovali ter ohranili naše prijateljstvo tudi v prihodnje."

Ladek Jirásko: "Hvala vsem, ki ste prišli, še naprej vam želim lep dan. Oglasite se pri gospodu Ondřeju, pri katerem dobite hladno pivo. Čao."

Čeprav se je zbralo manj ljudi kot med uradno ceremonijo pred petimi leti in ni bilo pevskih ter glasbenih točk, je bilo vzdušje med občinstvom prijetno in bolj domače. Med nagovori so nekateri sproščeno klepetali, drugi poslušali, ploskali so pa vsi. Ko so govorniki končali, so si ljudje prizadevno postregli s praško šunko in plzenskim pivom.

Sestop

Tik pred vrnitvijo v dolino sem izvedel za malo znano neoznačeno pot, ki je bila nekoč edina povezava med Česko kočico in dolino. Po nekaj napotkih sem jo poiskal in sestopil po njej. Na njej sem res užival, je najlepša med potmi na Spodnje Ravne, ki sem jih prehodil do zdaj. Na nekaj kratkih odsekih je sicer postavljena in malo podrta, a to ne kvira splošnega vtisa. Ni za vrtoglave in tiste, ki ne marajo samote. ●

tu čaka. Ko povem Čehom, ki še ne vedo, da imajo pri nas svojo kočico, mi najprej sploh ne verjamejo, nato se jim blazno dobro zdi. Že Ladek Jirásko in moj oče sta bila naveza. Brez Ladekove vizije in vztrajnosti vsega tega, čemur smo pričali danes, gotovo ne bi bilo, niti praznovanj obletnic, ki jih s svojo vero, da je to nekaj dobrega, ohranja žive."

Najpomembnejšo osebo sem prihranil za konec.

Ladek, zakaj se ste letos odločili za neformalno proslavitev jubileja?

"Sredi marca so v skoraj vseh evropskih državah razglasili epidemijo, ukinili potovanja in zaprli meje, da se ne bi širilo okužb. Mislim, da je bila to politična odločitev, a smo jo spoštovali. Prepričan sem, da je spomin tako pri vas kot pri nas zelo važna stvar. Mislim, da je zgodovinske povezave treba obdržati. Planinstvo in alpinizem sta oblika kulturnosti ljudi. Čehi,

ki so zgradili to kočico in v Pragi leta 1897 ustanovili Česko podružnico SPD, so bili generacija, ki je bila tudi v osrednjem odboru SPD. Mislim, da je to fantastična povezava med dvema prijateljskima narodoma. Pri nas so bili komunisti, nismo mogli potovati. Ko sem hotel v naših časopisih objaviti članek o alpinizmu, ga nisem mogel, ker naj bi bil protirežimski. Že v sedemdesetih letih smo začutili, da se razmere spreminjajo, vzpostavljali in obnavljali smo stike. Takoj ko smo dobili jugoslovanske dinarje, smo se odpeljali do vaših hribov, Julijskih Alp. Fantastično. Te povezave se morajo ohraniti še nadaljnjih 120 let."